

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος έλειπε στην Ελβετία, όταν έγιναν οι εκλογές της 8ης Αυγούστου του 1910. Κάποιοι φίλοι του τον έβαλαν ανεξάρτητο υποψήφιο Αττικοβιωτίας. Εκλέχτηκε πρώτος σε ψήφους βουλευτής. Μαζί του ανά τη χώρα εκλέχτηκαν συνολικά 165 ανεξάρτητοι βουλευτές που κατέβηκαν υποψήφιοι με σημαία ότι είναι «θαυμαστές του κυρίου Βενιζέλου». Τα συνασπισμένα παλιά κόμματα έβγαλαν 200 βουλευτές αλλά ήταν πια φανερό ότι το ρεύμα δεν μπορούσε να γυρίσει πίσω.

Ο Βενιζέλος επέστρεψε στην Αθήνα στις 5 Σεπτεμβρίου και βρήκε να τον περιμένουν 100.000 λαού (σε μια πόλη που δεν αριθμούσε πάνω από 150.000 κατοίκους). Δεν χρειαζόταν περισσότερα για να λάβει το μήνυμα. Ίδρυσε το κόμμα των Φιλελευθέρων, πήρε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης και προκήρυξε νέες εκλογές για τις 20 Νοεμβρίου του 1910. Κέρδισε τις 307 από τις 362 έδρες με τα περισσότερα από τα παλιά κόμματα να απέχουν και να καλούν τον λαό σε αποχή. Οι ψηφοφόροι τους αγνόησαν κι ο Βενιζέλος ξεκίνησε την εποχή του θριαμβευτικά. Μαζί του, στη Βουλή μπήκε κι ένα καινούριο κόμμα: Των κοινωνιολόγων του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, που επρόκειτο να μετασχηματιστεί στη Δημοκρατική Ένωση.

Η «ολέθρια σχέση» ανάμεσα στον Γεώργιο Α΄ των Ελλήνων και τον Ελευθέριο Βενιζέλο αποτελεί εξαιρετο δείγμα ρεαλιστικής πολιτικής και διπλωματικής ευελιξίας: Υπέταξαν το συναίσθημα στην ψυχρή λογική και το χρησιμοποίησαν, πυροδοτώντας το, όταν έπρεπε, ή καταπνίγοντάς το, όταν έτσι έκριναν σωστό. Αν δεν πολιτεύονταν με αυτόν τον τρόπο, η Ελλάδα απλά θα έχανε το τρένο.

Ευτυχώς για την Ελλάδα, παρ' όλο που και οι δυο βιάζονταν, προχώρησαν στις κρίσιμες εκείνες στιγμές με προσεκτικές κινήσεις, έβαλαν τους εθνικούς στόχους πάνω από τα προσωπικά τους συμφέροντα και κατανόησαν απόλυτα ότι ήταν καταδικασμένοι να συνεργαστούν. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος μπορούσε στα 1911 να απαλλάξει την Ελλάδα από το στέμμα. Οι αναπόφευκτοι κλυδωνισμοί, όμως, ήταν αμφίβολο αν θα επέτρεπαν την απερίσπαστη ενασχόληση με τα εθνικά θέματα και την ανασυγκρότηση του στρατού, που τότε αποτελούσε την πιο επείγουσα αναγκαιότητα. Όρθιος στο βήμα της Βουλής, στο σύνθημα «συντακτική» που φώναζαν ρυθμικά σχεδόν όλοι οι βουλευτές, απαντούσε μόνος του επίσης ρυθμικά «αναθεωρητική». Κι επέβαλε την άποψή του σε ένα κοινοβούλιο έκδηλα αντιβασιλικό.

Η αναθεωρητική βουλή ξεκίνησε τις εργασίες της στις 8 Ιανουαρίου και περάτωσε το έργο της στις 29 Μαΐου του 1911. Το νέο σύνταγμα επέβαλλε την υποχρέωση του κράτους να

παρέχει τη στοιχειώδη εκπαίδευση στους Έλληνες, μεριμνούσε για την απαλλοτρίωση των τσιφλικιών που θα έπρεπε να μοιραστούν στους ακτήμονες, δημιουργούσε το Συμβούλιο της Επικρατείας, απαγόρευε την ανάμιξη των στρατιωτικών στην πολιτική, καθιέρωνε την πρώτη στην Ελλάδα εργατική νομοθεσία και θέσπιζε τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων.

Ταυτόχρονα, ο Ελευθέριος Βενιζέλος ρίχτηκε με τα μούτρα στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού και εξοπλισμού του ελληνικού στρατού. Η «καλή διαγωγή» στο θέμα της Κρήτης είχε να κάνει με την αδυναμία της χώρας να αντιμετωπίσει τουρκική επίθεση, ακριβώς τη στιγμή που οι Νεότουρκοι καιροφυλακτούσαν και αναζητούσαν αφορμή να επέμβουν. Την ίδια ώρα, η ελληνική διπλωματία έτρεχε να προλάβει τα γεγονότα στα Βαλκάνια, καθώς για μια ακόμα φορά η Ελλάδα βρισκόταν απομονωμένη. Στα βόρεια, ο τσάρος Νικόλαος είχε θέσει πάλι σε λειτουργία τους μηχανισμούς του πανσλαβισμού.

Τον Απρίλιο του 1912, η απομονωμένη Ελλάδα έπρεπε να βασίζεται μόνο στις προφορικές διαβεβαιώσεις των Σέρβων ότι ίσχυε η πριν από 45 χρόνια μεταξύ τους συνθήκη. Ο Βενιζέλος περισσότερο διαισθανόταν παρά γνώριζε τη στρατιωτική προσέγγιση Σερβίας και Βουλγαρίας. Δεκαπέντε ημέρες πριν από την υπογραφή της μυστικής βουλγαροσερβικής συμφωνίας, ο Έλληνας πρεσβευτής στη Σόφια έδωσε στον πρωθυπουργό Γκέσοφ σχέδιο ελληνοβουλγαρικής συνθήκης (14 Απριλίου του 1912). Οι αντιπροτάσεις του Γκέσοφ γνωστοποιήθηκαν, όταν πια οι Βούλγαροι είχαν συνυπογράψει με τους Σέρβους και το τελευταίο χαρτί. Περιλάμβαναν και άρθρο με το οποίο προβλεπόταν η δημιουργία αυτόνομης περιοχής στη Μακεδονία και το Βιλαέτι της Αδριανούπολης.

Η Ελλάδα βρέθηκε στριμωγμένη στη γωνία. Ο εκβιασμός ήταν ολοφάνερος: Αν ο Βενιζέλος ήθελε συμμετοχή στο παιχνίδι, έπρεπε να ξεχάσει οποιαδήποτε διεκδίκηση στη Μακεδονία. Παράβλεψε τον εκβιασμό και εισηγήθηκε διαφορετικό διακανονισμό: Να πάρει κάθε κράτος ό,τι κερδίσει στα πεδία των μαχών! Οι Βούλγαροι το δέχτηκαν, καθώς η ανικανότητα του ελληνικού στρατού είχε αποδειχτεί στον πόλεμο του 1897 με την Τουρκία. Γρήγορα θα διαπίστωναν, πόσο ριζικά είχαν αλλάξει τα πράγματα μέσα σε λίγα χρόνια.

ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ:

Ιανουάριος:

Στη Γερμανία, οι εκλογές είναι ελεύθερες αλλά διώκεται όποιος ψηφίζει αντίθετα προς τις επιταγές της κεντρικής διοίκησης! Στις φανερές, χωρίς παραβάν, ψηφοφορίες στην προσαρτημένη Άνω Σιλεσία, 14 ταχυδρομικοί κι ένας τραπεζικός υπάλληλος συνελήφθησαν επειδή ψήφισαν υποψηφίους του κόμματος που αγωνίζεται για την αυτονομία της Πολωνίας. Και στους 15 επιβλήθηκαν πειθαρχικά μέτρα και δυσμενείς μεταθέσεις, διότι, σύμφωνα με ερμηνεία της καγκελαρίας, «το κράτος έχει δικαίωμα να αμύνεται εναντίον τέτοιων βλέψεων».

Φεβρουάριος:

Στο μακρινό Χόλιγουντ, μια ερημική περιοχή κοντά στο Λος Άντζελες, ο Ντέιβιντ Γκρίφιθ τελείωσε τα γυρίσματα της νέας του ταινίας «Στην Καλιφόρνια του παλιού καιρού». Θέμα της ταινίας είναι ο παράφορος έρωτας του κυβερνήτη της περιοχής με μια Σπανιόλα χορεύτρια. Είναι η πρώτη και ίσως η τελευταία ταινία που γυρίζεται εκεί, καθώς το περιβάλλον (χημικές βιομηχανίες, διυλιστήρια κ.λπ.) δεν φαίνεται να προσφέρεται για καλλιτεχνική δράση.

Μάρτιος:

Με προτροπή των μεγαλοτσιφλικάδων, στις 6 του μήνα, ο στρατός άνοιξε πυρ και σκότωσε στο χωριό Κιλελέρ δυο αγρότες, έπειτα από επεισόδια με τους σιδηροδρομικούς. Άλλοι δυο νεκροί στο χωριό Τσουλάρ μετέτρεψαν σε φονική μάχη το συλλαλητήριο που οργανωνόταν την ίδια μέρα στη Λάρισα. Το συλλαλητήριο έγινε τελικά και οι συγκεντρωμένοι αγρότες ενέκριναν ψήφισμα με το οποίο καταγγέλλανε τις βιαιότητες, ζητούσαν να ψηφιστούν τα

νομοσχέδια για τις απαλλοτριώσεις και να διανεμηθούν επιτέλους τα 250.000 στρέμματα, που οι αδερφοί Ζάππα είχαν χαρίσει στο κράτος. Η κυβέρνηση του Στέφανου Δραγούμη απάντησε με διωγμούς «των πρωταιτίων».

Απρίλιος:

Με νόμο της επαναστατικής κυβέρνησης, η φοίτηση στο ελληνικό δημοτικό σχολείο θα διαρκεί τέσσερα χρόνια, αντί των τριών που ισχύουν ως σήμερα. Με τον ίδιο νόμο, προστίθενται τα μαθήματα σκοποβολής και χειροτεχνίας, ενώ καθιερώνεται η διδασκαλία της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας. Οι εκπαιδευτικοί κύκλοι συμφώνησαν κατά το πλείστον με τη μεταρρύθμιση αλλά ζητούν να μην αλλάξει η γλώσσα διδασκαλίας και να διατηρηθεί η καθαρή ελληνική, η οποία θα πρέπει να κατοχυρωθεί και από το Σύνταγμα.

Μάιος:

Πανικός συγκλόνιζε την ανθρωπότητα, καθώς διαπρεπείς αστρολόγοι προέλεγαν το τέλος του κόσμου εξαιτίας της εμφάνισης του κομήτη Χάλεϊ. Στην Αυστρία σημειώθηκε κύμα φυγής από τη Βιέννη, την οποία πιθανολογούσαν ως σημείο σύγκρουσης, αν όχι με τον ίδιο τον κομήτη, οπωσδήποτε με την ουρά του, η οποία παρουσίαζε «συνεχείς μεταμορφώσεις». Τελικά, ο κομήτης πέρασε πλάι από τη Γη ανώδυνα, όπως και την προηγούμενη φορά, το 1835, αλλά και την επόμενη, το 1987.

Ιούνιος:

Τα ονόματα του ήρωα αγρότη Εμιλιάνο Ζαπάτα και του θρυλικού παράνομου Πάντσο Βίγια ακούγονται όλο και πιο πολύ στην επανάσταση που κήρυξε ο λαός του Μεξικού ενάντια στον δικτάτορα Πορφύριο Ντιάζ. Ο Ντιάζ επέβαλε τον στρατιωτικό νόμο και μέσα σε μια νύχτα (19 προς 20 του μήνα) προχώρησε σε συλλήψεις χιλιάδων υπόπτων. Οι επαναστάτες έχουν ηγέτη τον στρατηγό Φρανσίσκο Μαντέρο.

Ενα χρόνο αργότερα, ο Ντιάζ επρόκειτο να ανατραπεί και να το σκάσει στη Γαλλία.

Ιούλιος:

Ένας καθόλα άσεμνος χορός εισέβαλε στην Ευρώπη και χαλάει κόσμο από το φιλελεύθερο Παρίσι ως τη συντηρητική Αγία Πετρούπολη. Απαιτεί, για να αποδοθεί σωστά, τον εναγκαλισμό ενός άνδρα με μια γυναίκα, ακόμα και αν δεν είναι παντρεμένοι, και χορεύεται με φιγούρες γεμάτες σεξουαλικά υπονοούμενα. Προέρχεται από την Κούβα, μέσω Αργεντινής, και ονομάζεται Ταγκό. Ο νέος χορός επιβάλλεται, παρά την εναντίον του πολεμική όλων των καθώς πρέπει ανθρώπων, επειδή ανάμεσα στους φαν του συγκαταλέγεται και η κόρη του τσάρου Νικόλαου, Μεγάλη Δούκισσα Αναστασία.

Αύγουστος:

Ο από τα 1860 ηγεμόνας, 71χρονος Νικόλαος Α' ή Νικήτας, αναγορεύτηκε βασιλιάς του Μαυροβουνίου στις 28 του μήνα. Ο γραφικός γέρος συμπλήρωσε πενήντα χρόνια στα ηνία ενός κράτους ορειβίων που παρέλαβε απ' τη φτώχεια και το οδήγησε εκσυγχρονισμένο στον εικοστό αιώνα. Τιμώντας τη χρυσή του πεντηκονταετία, οι βασιλικές αυλές της Ευρώπης του έκαναν δώρο την αναγνώρισή του ως βασιλιά. Αυτόματα, η ηγεμονία αναβαπτίστηκε σε ανεξάρτητο βασίλειο.

Σεπτέμβριος:

Έξι χρόνια μετά τον θάνατο του Θεόδωρου Χερζλ, ιδρυτή του κινήματος του Σιωνισμού, 32 εβραϊκοί οικισμοί έχουν δημιουργηθεί στην Παλαιστίνη. Η ανακοίνωση έγινε στις 11 του μήνα, στη Γερμανία, κατά τη διάρκεια του 12ου παγκόσμιου συνεδρίου των Σιωνιστών. Οι Σιωνιστές προπαγανδίζουν τη δημιουργία εβραϊκού κράτους στην κατεχόμενη από την Οθωμανική αυτοκρατορία Παλαιστίνη με την προοδευτική διείσδυση Εβραίων αποίκων, σε αντίθεση προς τους Εδαφιστές που προτείνουν την εποίκιση μιας έρημης περιοχής. Στόχος όλων είναι να γλιτώσουν από τον ευρωπαϊκό και ρωσικό αντισημιτισμό. Όπως ανακοινώθηκε στο συνέδριο, 56.000 Εβραίοι έχουν ήδη εγκατασταθεί στην Ιερουσαλήμ και περίπου 9.000 στην Τιβεριάδα.

Οκτώ βριος:

Ο 67χρονος συγγραφέας Θεόφιλος Μπράγκα τοποθετήθηκε πρόεδρος της δημοκρατίας στην Πορτογαλία, όπου ολιγόωρη λαϊκή επανάσταση ανέτρεψε τη μοναρχία εν ριπή οφθαλμού. Ο 21χρονος βασιλιάς, Μανουέλ Β', δραπέτευσε στο Γιβραλτάρ παίρνοντας μαζί του το θησαυροφυλάκιο των ανακτόρων. Ο Μανουέλ ανέβηκε στον θρόνο τον Φεβρουάριο του 1908, όταν ο βασιλιάς πατέρας του και ο διάδοχος αδερφός του σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια τελικά αποτυχημένης αντιμοναρχικής επανάστασης.

Νοέμβριος:

Σε ηλικία 82 χρόνων πέθανε στις 20 του μήνα ο μεγάλος Ρώσος συγγραφέας, Λέων Τολστόι («Πόλεμος και Ειρήνη», «Άννα Καρένινα» κ.λπ.). Έγραψε πλήθος σημαντικών δοκιμίων περί θρησκείας και ήθους και μετά το 1901, όταν η Εκκλησία τον αφόρεσε ως αιρετικό, επιτέθηκε σφοδρά στο επίσημο χριστιανικό δόγμα. Άφησε την καταπιεστική και αυταρχική σύζυγό του να διαχειρίζεται την περιουσία κι εκείνος ζούσε μια λιτή σχεδόν φτωχική ζωή στα κτήματά του, όπου πλήθος άνθρωποι πήγαιναν να τον συναντήσουν και να μοιραστούν τη σοφία του. Μετά από έντονο διαπληκτισμό με τη σύζυγό του, έφυγε από το σπίτι, περιπλανήθηκε μέσα στο κρύο και τη βροχή και πέθανε σ' έναν σιδηροδρομικό σταθμό.

Δεκέμβριος:

Με έμβλημα τη δημοτική γλώσσα ως θεμέλιο της Παιδείας δημιουργήθηκε στην Ελλάδα ο Εκπαιδευτικός Όμιλος των Αλ. Δελμούζου, Κ. Δεμερτζή, Αλ. Διομήδη, Ίωνα Δραγούμη κ.ά. Μαζί τους έσπευσαν να συστρατευτούν οι Κωστής Παλαμάς, Μανόλης Τριανταφυλλίδης, Δημήτρης Γληνός, Γιάννης Κορδάτος και πολλοί άλλοι μαχόμενοι δημοτικιστές. Εκπαιδευτικός Όμιλος και Κοινωνιολόγοι προωθούν την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας, πέρα από τη λογοτεχνία, όπου έχει ήδη επιβληθεί, και στα επίσημα κείμενα.

(Έθνος της Κυριακής, 9.5.1999) (τελευταία επεξεργασία, 15.6.2009)